

ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUMAYA YÖNELİK MOTİVASYONLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ (KAFKAS ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)*

*Berna ÜRÜN KARAHAN***

ÖZET

Temel dil becerileri dilin edinimi ve kullanımı için oldukça önemlidir. Bu becerilerden olan okuma bireyin gerek eğitim öğretim sürecinde gerekse sosyal hayatında önemli bir yer tutar. Okuma becerisi, bireye hayatı daha iyi algılama ve analiz edebilme becerisi sağlar. Okuyan, kendini geliştiren ve üreten bireylerin olduğu toplumlar maddi ve manevi açıdan gelişmiş ya da gelişmeye müsait toplumlardır. Okumanın ve okuduğunu anlamının bu denli önemli olması okuma ile ilgili duygu ve düşünceleri de önemli kılmaktadır. Bu çalışmada; öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonlarının ne düzeyde olduğu ve çeşitli değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Veriler Schutte ve Malouff (2007) tarafından geliştirilen, Yıldız, Yıldırım, Ateş ve Çetinkaya (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan “Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği” ile toplanmıştır. Çalışma grubunu 2014-2015 öğretim yılında Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde; Türkçe Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde 4. Sınıfta öğrenim gören toplam 433 öğrenci oluşturmuştur. Yapılan analizler sonucunda; öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonlarının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından motivasyon ölçeğinin alt boyutları anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın kız öğrencilerin lehine olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin bölüm değişkeniyle ilgili olarak motivasyon ölçeğinin “yeterlilik”, “tanınma” ve “benlik” alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilirken “diğer” alt boyutunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Okuma, motivasyon, okuduğunu anlama, eğitim.

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Öğr. Gör. Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, El-mek: urunkarahan@gmail.com

**EXAMINATION OF TEACHER CANDIDATES' MOTIVATIONS
FOR READING IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES
(CASE OF KAFKAS UNIVERSITY)**

ABSTRACT

Basic language skills are essential for the use of language. Reading is one of these skills, and it plays a major role in individuals' educational and social lives. Reading skill improves our understanding and analysis of life. Societies with individuals who read can improve themselves and develop materially and morally. Reading and reading comprehension are so important that they make our thoughts and feelings about reading important, too. This study aims to determine pre-service teachers' reading motivation levels and to find out if this level varies according to different variables. The data were collected using the Adults' Reading Motivation Scale created by Schutte and Malouff (2007) and translated into Turkish by Yildiz, Yildirim, Ates and Cetinkaya (2013). The study sample included 433 senior students enrolled in Kafkas University's Faculty of Education Departments of Turkish Language Teaching, Primary Education, Preschool Education, Social Sciences Education and Science Education in the 2014-2015 academic year. The analyses indicated that pre-service teachers' reading motivation levels were favorable. There was a statistically significant difference between the sub-dimensions of the motivation scale according to gender, and this difference was in favor of female students. In addition, there was also a statistically significant difference between the competences, social recognition and self sub-dimensions of the scale according to the department variable, while there was no significant difference in the other sub-dimension.

STRUCTURED ABSTRACT

The skill of reading, which is among the main language skills of Turkish, is one of the means of gaining knowledge, a significant means of ensuring the continuation of life and proving oneself within society, and a tool for individuals to get to know and transfer their culture. Reading is defined as "Analysing or vocalizing the letters and marks which create a writing" (Turkish Linguistic Society, 2011, p. 1793) or "An activity performed by our mind through our eyes and voicing organs in order to give meaning to written marks" (Kantemir, 1997, p. 22). In addition to these definitions, according to Çelik (2015); reading also allows an individual to develop a criticising and questioning point of view. Therefore, in developed societies, activities intended to develop reading skills are considered very important.

Motivation is the power that prompts individuals and supports them to perform a task. When individuals are considered in terms of learning and being students, motivation is the effect that makes students be willing to learn, understand, and study. However, motivation is not a general structure; it varies depending on courses, subjects, and fields.

Turkish Studies

*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015*

It is also seen in the literature that positive motivation for reading increases students' success to read and comprehend what was read (Yıldız, 2010; İleri, 2011; Ateş, Çetinkaya and Yıldırım, 2012, Guthrie et al., 2005). It is remarkable that studies conducted on the subject of motivation for reading within the literature have mostly included primary and secondary schools. In this study, adults' motivations for reading were examined in terms of various variables and this study is thought to be contributing to the literature in this aspect. It has been found in studies conducted on reading motivation that children's fields of interest change as they grow older (Ryan and Deci 2000). In addition, adolescents have been reported to have difficulty in concentration compared to younger classes. This is mainly because of peer groups and internet (Neugebauer, 2014, p. 161). In other words, as an individual grows older, their motivation for reading changes. This has brought forward for the studies conducted on adults' motivation for reading. Although the number of studies conducted on reading motivation in Turkey started to increase, they are not at a sufficient level, yet. Especially when it is considered that teacher candidates play very active roles in the process of acquiring these skills, the importance of this study is revealed. This study is remarkable as attitudes and motivations of teachers, who have influence over students, towards this skill will also affect the subsequent processes.

The purpose of this study was to determine the reading motivations of teacher candidates studying at different departments of Kafkas University Education Faculty. It was also examined in the study if reading motivations of teacher candidates are affected by variables such as gender, department, father's profession, and type of the school they graduated from.

The population of the study consisted of the students receiving education in 4th year in the departments of Turkish Teaching, Classroom Teaching, Pre-School Teaching, Social Studies Teaching, and Science Teaching at Kafkas University Faculty of Education in the academic year of 2014-2015. It was tried to contact the whole population of the study and a total of 433 teacher candidates were included in the sample group of the study.

A Likert-type "Adult Reading Motivation Inventory" was used in the study as the data collection tool. In the analyses carried out in the adaptation process of the inventory which was developed by Schutte and Malouff (2007) and adapted into Turkish by Yıldız, Yıldırım, Ateş, and Çetinkaya (2013); two items (items 14 and 17) whose factor item correlation coefficient was below .30 were omitted from the inventory. According to the DFA result, the Chi-Square fit index ($2 \times = 360.26$, $p = .000$, $df = 182$, $\chi^2 / df = 2.47$) was found to be significant. Other fit index values were found as RMSEA=.077, RMR=.055, GFI=.87, AGFI=.83, and CFI=.86. Consequently, an inventory consisting of 4 factors (self, efficacy, recognition and other) and 19 items with a good level of construct validity was reached.

Data collected from students were analysed by using SPSS 20.0 programme. Positive statements in the motivation inventory start with the option of "I absolutely agree" and are scored as 5, 4, 3, 2, 1;

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

whereas, the negative statements start with “I absolutely do not agree” and are scored reversely as 1, 2, 3, 4, 5.

According to the results obtained from the study: The highest score to be received from the “self” subscale of the inventory is 37, and the lowest score is 12. The fact that the mean score of the teacher candidates was 24.6 may be asserted as that their reading motivation was at a good level in this subscale. The highest score to be received from the “efficacy” subscale of the inventory is 20, and the lowest score is 4. The fact that the mean score of the teacher candidates was 11.6 showed that their reading motivation was at a good level in this subscale. The highest score to be received from the “recognition” subscale is 15, and the lowest score is 3. According to this result, the fact that the mean score of the teacher candidates was 9.6 showed that their reading motivation was at a good level in this subscale. The highest score to be received from the “Others” subscale is 20, and the lowest score is 4. According to this result; the fact that the mean score of the teacher candidates was 13.3 may be asserted as that their reading motivation was at a good level in this subscale. When results were considered, reading motivations of teacher candidates were generally found to be at a good level.

According to the results obtained in terms of the gender variable, a significant difference was found in all sub-scales of the motivation inventory. When mean values were considered, this difference was observed to be in favour of female students ($p < 0.05$).

In the light of the results obtained for the department variable; a significant difference was found in motivation in terms of the “self” sub-scale. This difference was found to be between 1 Turkish Teaching and 4 Pre-School Teaching, between 2 Social Studies Teaching, 4 Pre-School Teaching and 5 Classroom Teaching, and between 3 Science Teaching and 4 Pre-School Teaching. In addition, when mean scores of departments were examined, it was observed that while the highest mean score was obtained in the department of Pre-School Teaching, the lowest average score was obtained in the department of Social Studies Teaching. Additionally, no significant difference was found in the “efficacy” sub-scale of the motivation inventory. However, in the “recognition” sub-scale, a significant difference was found. This difference was obtained between 4 Pre-School Teaching and 2 Social Studies Teaching. When mean scores were examined, it was observed that while the highest mean scores belonged to Pre-School Teaching and Turkish Teaching departments, the lowest mean scores belonged to Social Studies Teaching department. A significant difference was also found in the “Others” sub-scale. This difference was obtained between 2 Social Studies Teaching and 4 Pre-School Teaching, and between 5 Classroom Teaching and 4 Pre-School Teaching. When mean scores were examined, it was observed that departments’ mean scores were generally close to each other.

No significant difference was found in the “self”, “efficacy”, “recognition”, and “others” sub-scales of the motivation inventory in terms of the variable of father’s profession. When mean scores were examined, it was observed that results were generally very close to each other.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

No significant difference was found in the “self” and “recognition” sub-scales of the motivation inventory in terms of the variable of the type of the school they graduated from. When mean scores were examined, the highest mean score was obtained in the super high school, and the mean scores of other high school types were very close to each other. In addition, a significant difference was found in the “efficacy” sub-scale. When the results of Scheffe were analysed, the difference was observed between 1 (Anatolian high school), 4 (Super high school) and 3 (Regular high school). When mean scores were considered, the highest score was observed in the super high school group and the mean scores of other high school types were close to each other. A significant difference was found also in the “Others” sub-scale. When the results of Scheffe were considered, this difference was observed between 1 (Anatolian high school) and 4 (Super high school). When mean scores were analysed, it was observed that while the highest mean score belonged to the super high school, the mean scores of other high school types were close to each other.

In the light of these results, the following recommendations can be made:

1. The most important thing to be done is to enable people gain the skill of reading during basic education. However due to the student examination system and the education process in private teaching institutions, students prefer memorising rather than reading. This may influence the gaining of reading skill negatively.

2. Additionally, it is important to direct undergraduate students to make researches, develop themselves and gain different points of view. After all, conveying information requires learning it with its every aspect. The most basic key to learning is reading and this awareness should be raised.

3. Individuals will encounter the necessity of reading skill in all their lifetimes. Especially those who will be teachers should be more sensitive and conscious on this subject.

4. It is a satisfying result for this study that the teacher candidates have a good level of motivation for reading. However, motivation levels can be increased to higher levels through the practices to be performed in courses.

5. Another remarkable result is that female students had better motivation levels in this field than male students. It is important especially for those, who will be teachers, to be successful at gaining and learning the four main language abilities without gender difference as it should be in all fields.

6. Another aspect that is misunderstood in undergraduate education is related to the department that students study at. Learning and teaching a language is not only the job of Turkish teachers. Each student studying at an education faculty should gain these abilities accurately and contribute to the education process.

7. Experiences which students gain from their families and their environments are also important in this aspect. Therefore, positive environments related to the reading can be formed especially within

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

families and students can therefore be enabled to gain positive experiences.

8. Everybody knows that an individual makes choices in accordance with their interests and needs, and reads according to these choices. Therefore, interests and needs of an individual regarding their reading skills can be taken into consideration during all their educational backgrounds.

Key Words: Reading, motivation, reading comprehension, education.

1. Giriş

Türkçenin temel dil becerilerinden olan okuma becerisi, bilgi edinmenin yollarından biri, hayatın devamını sağlamak ve toplumda kendini gerçekleştirebilmek için önemli bir vasıta, bireyin kültürünü tanıması ve aktarabilmesi için bir araçtır. Okumayla ilgili “Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlmek veya seslendirmek” (TDK, 2011, s.1793), “Yazılı işaretleri anlamlandırma amacı ile zihnimizin, göz ve ses organlarımızla birlikte yaptığı faaliyet” (Kantemir, 1997, s.22) gibi tanımlamalar yapılmaktadır. Bu tanımlara ek olarak okuma, Çelik’e (2015) göre; bireyin eleştirel ve sorgulayıcı bir bakış açısı geliştirmesini sağlar. Bu nedenle gelişmiş toplumlarda okuma becerisi edinmeye yönelik çalışmalar çok önemsenmektedir.

Okuma ve okumaya yönelik ilgi, alışkanlık edinimi süreci eğitim ortamlarında yoğunlaşır. Özellikle sınıflarda bu beceriye yönelik yapılan ya da yapılacak olan çalışmalar bireylerin bu beceri ile ilgili olumlu tecrübeler edinmesini sağlar. “Eğitim, bireyin hayat boyu karşılaştacağı problemleri çözmesine yardımcı olmasının yanında, onun toplum içinde varlığını ifade etmesinin de aracıdır. Bütün gelişmiş toplumlarda eğitimin bu özelliği dikkate alınmakta ve eğitimle ilgili planlamalarda her zaman bu felsefe göz önünde bulundurulmaktadır” (Aytaş ve Kardaş, 2014, s. 80). Bu nedenle okuma becerisinin kazanımı da bir eğitim süreci gerektirmektedir. Bu süreçte öğrencilerin farklılıkları dikkate alınmalıdır. Çünkü “okuma denilince ilk olarak aklımıza “kitap” gelse de okuma becerisinin yanında özel alan bilgisi gerektiren farklı okuma kaynaklarından bahsedilebilir. Dolayısıyla okuma sürekli devam eden, sonu olmayan bir süreci ifade eder” (İnnalı ve Aydın, 2014, s. 653).

Özbay’a (2012) göre okuma, bir metindeki söz varlığını anlamlandırma sürecidir. Bireyin örgün eğitimle beraber edinmeye başladığı bu beceri, kâğıttaki metnin sadece göz ile beyne gönderilmesi değildir. Çünkü okuma sadece görme ve seslendirme değil aynı zamanda anlama işidir. Tanımlarda, dikkati çeken okuduğunu anlamadır. Okuma becerisinin başarısı ya da başarısızlığı bireyin okuduğunu anlama ve anlamlandırmada gösterdiği performansla ilgilidir. Bu nedenle okuma, bireyin o anki durumu ile ilgili olduğu kadar geçmişte edindiği bilgilerle de şekillenir. Çünkü birey okumaya hayatı boyunca ihtiyaç duyar. Bireylerin diğer beceriler gibi okuma becerisinin kazanımı ve uygulanmasıyla ilgili farklılıkları söz konusudur. Cinsiyet, yaş, zekâ, aile, yetişmiş olduğu kültür vd. okuma becerilerinin kazanımı ile ilgili unsurlardır. Birey bu değişkenlerden etkilenir ve hayatı boyunca bu özellikleri taşır. Bu etkilenme bireyin okumaya karşı tutum ve motivasyonunu belirler ki, okuma alışkanlığı ve okuduğunu anlama başarısı, tutum ve motivasyona bağlıdır.

Bireylerin yaşantıları sırasında edindiği tecrübeler onların tutumlarını belirler. Ancak motivasyon yapılan iş sırasında bireyin olgunluğuna, cinsiyetine, eğitim durumuna, ekonomik yapısına ve işin türüne göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle motivasyonla ilgili başarı elde edebilmek için bireyin o anki ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmalı, birey yapılacak işle ilgili teşvik

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

edilmelidir. Özellikle araştırmacıları motivasyonla ilgili çalışmalar yapmaya yönlendiren durum bireyin bir olayı ya da etkinliği tercih edip etmemesidir (Eccles, Wigfield ve Schiefele, 1988).

Pintrich ve Schunk (1996) motivasyonu bir amacı gerçekleştirmek için desteklenme, teşvik görme ve davranışı sürekli kullanma yani sürdürme süreci olarak nitelendirmiştir. Sancı'ya (2002, s. 18) göre "motivasyon (güdü) istekleri, arzuları, gereksinimleri, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavramdır. Güdüler organizmayı; uyarır ve faaliyete geçirir, organizmanın davranışını belirli bir amaca doğru yöneltir".

Motivasyon bireyi harekete geçiren, ona işi yapması için destek veren güçtür. Bireylerin öğrenci ve öğrenme açısından düşünüldüğünde motivasyon, öğrencinin öğrenmeye, anlamaya ve çalışmaya istek duymasını sağlayan etkidir. Ancak motivasyon genel bir yapı değildir; derslere, konulara, alanlara göre farklılaşmaktadır.

Okumaya yönelik olumlu motivasyonun öğrencilerin okuma ve okuduğunu anlama başarılarını artırdığı alan yazında da görülmektedir (Yıldız, 2010; İleri, 2011; Ateş, Çetinkaya ve Yıldırım, 2012, Guthrie vd., 2005). Alan yazında okumaya yönelik motivasyonla ilgili çalışmaların çoğunlukla ilk ve ortaöğretimi kapsadığı dikkat çekmektedir. Bu çalışmada ise yetişkinlerin okumaya yönelik motivasyonları çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir ve alan yazına bu yönüyle katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Okuma motivasyonu ile ilgili yapılan araştırmalarda çocukların büyüdükçe ilgilerinin değiştiği tespit edilmiştir (Ryan ve Deci 2000). Bunun yanında gençlerin daha küçük sınıflara göre dikkatlerini toplamaya ilgili zorluk yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bunda en büyük pay akran grupları ve internetindir (Neugebauer, 2014, s. 161). Yani birey büyüdükçe okumaya yönelik motivasyonu değişmektedir. Bu durum yetişkinlerin okumaya yönelik motivasyonlarıyla ilgili çalışmaları gündeme getirmiştir. Türkiye'de okuma motivasyonu ile ilgili çalışmalar artmaya başlamış olsa da henüz yeterli düzeyde değildir. Özellikle öğretmen adaylarının bu becerinin edinimi sürecinde oldukça aktif oldukları düşünüldüğünde bu çalışmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler üzerinde etkili olan öğretmenlerin bu beceri ile ilgili tutum ve motivasyonlarının durumu sonraki süreçleri de etkileyeceğinden bu çalışma dikkate değerdir.

2. Yöntem

Araştırmanın Amacı

Okuma motivasyonu, bireylerin okuma ilgi ve ihtiyaçları dâhilinde okumaya yönelik istek duymaları ve okumaya yönelmeleri için önemli bir etkidir. Bireyin hem sosyal hayatı hem de öğrenim hayatı boyunca ihtiyaç duyacağı bu becerinin öğrenimi ve öğretimi dikkatle yürütülmelidir. Özellikle öğretmen adaylarının bu becerinin aktarımı ile ilgili tecrübeler edinmeleri elzemdir. Bireylerin okumaya yönelik ilgi ve ihtiyaçları, okuma ile ilgili yaptıkları çalışmalar okumaya yönelik motivasyonlarını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada amaç; Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonlarını belirlemektir. Aynı zamanda araştırmada öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonlarının cinsiyet, bölüm, baba mesleği ve mezun olunan okul türü gibi değişkenlerden etkilenip etkilenmediği de ele alınmıştır.

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları ne düzeydedir?
2. Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları cinsiyet değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

3. Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları bölüm değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

4. Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları mezun oldukları lise türüne göre bir farklılık göstermekte midir?

5. Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları baba mesleğine göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Modeli

Araştırmada öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları ve bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi hedeflendiğinden dolayı tarama modeli kullanılmıştır

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini 2014-2015 öğretim yılında Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde; Türkçe Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde 4. sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma evreninin tamamına ulaşılmaya çalışılmış toplam 433 öğretmen adayı çalışma örneğine alınmıştır.

Tablo. 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Bölüm	Türkçe	77	17,8
	Sosyal Bilgiler	52	12,0
	Fen Bilgisi	114	26,3
	Okul Öncesi	100	23,1
	Sınıf Öğret.	90	20,8
	Toplam	433	100,0
Cinsiyet	Kız	270	62,4
	Erkek	163	37,6
	Toplam	433	100,0
Baba Mesleği	1 (özel sektör)	9	2,2
	2 (işsiz)	17	4,2
	3 (öğretmen)	61	15,0
	4 (memur)	68	16,7
	5 (çiftçi)	50	12,3
	6 (esnaf)	22	5,4
	7 (emekli)	65	16,0
	8 (serbest)	114	28,0
	Toplam	406	100,0
Mezun Olunan Okul	1 (Anadolu lis.)	14	3,4
	2 (Öğretmen lis.)	53	13,0
	3 (Düz lise)	288	70,8
	4 (Süper lise)	39	9,6
	5 (Özel lise)	12	2,9
Toplam	406	100,0	

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Verilerin Toplanması

Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği

Araştırmada veri toplama aracı olarak likert tipi “Yetişkin Okuma Motivasyon Ölçeği” kullanılmıştır. Schutte ve Malouff (2007) tarafından geliştirilen ve Türkçeye Yıldız, Yıldırım, Ateş ve Çetinkaya (2013) tarafından uyarlanan ölçeğin uyarlanma sürecinde yapılan analizlerde; faktör madde ilişki katsayısı .30’un altında olan iki madde (14 ve 17.maddeler) ölçekten çıkarılmıştır. DFA sonucunda Ki-kare uyum indeksinin ($\chi^2 = 360.26$, $p = .000$, $df = 182$, $\chi^2 / df = 2.47$) anlamlı olduğu görülmektedir. Diğer uyum indeksi değerleri ise RMSEA=.077, RMR=.055, GFI=.87, AGFI=.83, CFI=.86 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak 4 faktör (benlik, yeterlilik, tanınma ve diğer) ve 19 maddeden oluşan, iyi derecede yapı geçerliğine sahip bir ölçeğe ulaşılmıştır.

Öğrencilerin okuma motivasyonu düzeylerine ait aritmetik ortalama *benlik* (puanlarının kendinin bir parçası olarak okuma) faktörü için $\bar{X} = 3.44$, *yeterlilik* faktörü için $\bar{X} = 3.49$, *tanınma* faktörü için $\bar{X} = 3.27$, *diğer* (diğer alanlarda başarı için okuma) faktörü için $\bar{X} = 3.66$ olduğu görülmektedir. Güvenilirlik çalışmaları kapsamında ölçme aracının her alt boyutu için iç tutarlılık katsayıları da incelenmiştir. Yapılan bu analizler sonunda, alt faktörlerin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları sırasıyla; Benlik, $\bar{X} = .82$; Yeterlilik, $\bar{X} = .60$; Tanınma, $\bar{X} = .78$; Diğer, $\bar{X} = .72$; Rekabet, toplam YOMÖ (Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeği), $\bar{X} = .86$ olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin zaman içindeki tutarlılığını göstermesi bakımından önemli olan test tekrar test yöntemi sonucu faktörler arasında tespit edilmiştir. İki uygulama arasında *benlik* faktörü için $r = .79$, *yeterlilik* faktörü için $r = .80$, *tanınma* faktörü için $r = .74$, *diğer* faktörü için $r = .68$ olarak anlamlı düzeyde ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar açısından düşünüldüğünde ölçeğin güvenilir bir araç olduğu söylenebilir. Bu çalışma için ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları tekrar hesaplanarak, sırasıyla; Benlik, $\bar{X} = .60$; Yeterlilik, $\bar{X} = .60$; Tanınma, $\bar{X} = .78$; Diğer, $\bar{X} = .64$; olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Öğrencilerden toplanan veriler SPSS 20.0 kullanılarak analiz edilmiştir. Motivasyon ölçeğinde yer alan olumlu ifadeler, “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneğinden başlayarak 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanırken, olumsuz ifadeli maddeler ise “Kesinlikle Katılmıyorum” a ters yönde işleyecek şekilde 1, 2, 3, 4, 5 olarak puanlanmıştır.

3. Bulgular

Çalışmada “Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları ne düzeydedir?” şeklinde belirtilmiş olan birinci alt problemi test etmek amacıyla öğretmen adaylarına uygulanan okumaya yönelik motivasyon ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda puan ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Sonuçlar tablo 2’de verilmiştir.

Tablo. 2. Öğretmen Adaylarının Okumaya Yönelik Motivasyon Düzeyleri ile İlgili Analiz Sonuçları

	N	\bar{X}	S
Benlik	406	24,6	5,4
Yeterlilik	406	11,6	2,4
Tanınma	406	9,6	2,4
Diğer	406	13,3	2,8

Turkish Studies

Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyon düzeyleri ile ilgili bulgular tablo 2’de verilmiştir. Bu bulgular ışığında şunlar söylenebilir: toplamda ölçeğin benlik boyutundan alınabilecek en yüksek puan 37, en düşük puan ise 12’dir. Öğretmen adaylarının aldıkları ortalama puanın 24,6 olması okumaya yönelik motivasyonlarının bu boyutta iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Ölçeğin yeterlilik boyutundan alınabilecek en yüksek puan 20, en düşük puan ise 4’tür. Öğretmen adaylarının aldıkları ortalama puanın 11,6 olması okumaya yönelik motivasyonlarının bu boyutta iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Tanınma boyutunda ise alınabilecek en yüksek puan 15, en düşük puan ise 3’tür. Bu sonuca göre, öğretmen adaylarının aldıkları ortalama puanın 9,6 olması okumaya yönelik motivasyonlarının bu boyutta iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Diğer boyutunda ise ölçekten alınabilecek en yüksek puan 20, en düşük puan ise 4’tür. Bu sonuca göre, öğretmen adaylarının aldıkları ortalama puanın 13,3 olması okumaya yönelik motivasyonlarının bu boyutta iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Sonuçlar dikkate alındığında genel olarak öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonlarının iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada “Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları cinsiyet değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirtilmiş olan ikinci alt problemi test etmek amacıyla öğretmen adaylarına uygulanan okumaya yönelik motivasyon ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda t testi yapılmış ve sonuçlar tablo 3’te verilmiştir.

Tablo.3. Cinsiyet Değişkeni ile İlgili t Testi Sonuçları

		N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Benlik	Kız	255	27.55	3.89	404	19.0	,000
	Erkek	151	19.76	4.15			
Yeterlilik	Kız	255	12.54	2.43	404	11.0	,000
	Erkek	151	10.11	1.51			
Tanınma	Kız	255	10.14	2.70	404	5.1	,000
	Erkek	151	8.90	1.64			
Diğer	Kız	255	14.75	2.39	404	17.3	,000
	Erkek	151	10.84	1.80			

$p < 0,05$

Cinsiyet değişkeni ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 3’te verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık ortalamalar dikkate alındığında kız öğrencilerin lehine olduğu görülmektedir ($p < 0,05$).

Çalışmada “Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları bölüm değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirtilmiş olan üçüncü alt problemi test etmek amacıyla öğretmen adaylarına uygulanan okumaya yönelik motivasyon ölçeğinden aldıkları puanların “bölüm” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda Anova testi yapılmış ve sonuçlar tablo 4’te verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Tablo 4. Bölüm Değişkeni, Benlik Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Bölüm (Scheffe)	N	\bar{X}	S	F	p	Post hoc
1 (Türkçe)	76	23.70	6.20	7.99	,000	1-4, 2-4, 2-5, 3-4
2 (Sosyal)	47	21.74	5.41			
3 (Fen B)	106	24.20	5.78			
4 (Okul Ö)	94	26.56	4.24			
5 (Sınıf Ö)	83	25.57	4.77			

p<0,05

Bölüm değişkeni “benlik” alt boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 4’te verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin benlik alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın 1 Türkçe Öğretmenliği ile 4 Okul Öncesi Öğretmenliği arasında, 2 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile 4 Okul Öncesi Öğretmenliği ve 5 Sınıf Öğretmenliği arasında, 3 Fen Bilgisi Öğretmenliği ile 4 Okul Öncesi Öğretmenliği arasında olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında, bölümlerin ortalamalarına bakıldığında, en yüksek ortalamanın Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde en düşük ortalamanın ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Bölüm Değişkeni, Yeterlilik Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Bölüm	N	\bar{X}	S.	F.	p
1 (Türkçe)	76	11.84	2.19	1.96	,098
2 (Sosyal)	47	11.29	2.88		
3 (Fen B)	106	11.52	2.28		
4 (Okul Ö)	94	12.12	2.63		
5 (Sınıf Ö)	83	11.22	2.27		

p<0,05

Bölüm değişkeni “yeterlilik” alt boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 5’te verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin yeterlilik alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ortalama puanlar her bölüm için birbirine yakındır.

Tablo 6. Bölüm Değişkeni, Tanınma Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Bölüm (Scheffe)	N	\bar{X}	S	F	p	Post hoc
1 (Türkçe)	76	10.00	2.24	3.09	,016	2-4
2 (Sosyal)	47	8.82	2.34			
3 (Fen B)	106	9.53	2.54			
4 (Okul Ö)	94	10.19	2.54			
5 (Sınıf Ö)	83	9.46	2.27			

p<0,05

Bölüm değişkeni “tanınma” ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 6’da verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin tanınma alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın 4 Okul Öncesi Öğretmenliği ile 2 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği arasında olduğu tespit edilmiştir. Ortalamalara bakıldığında en yüksek ortalamaların Okul Öncesi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerine ait olduğu, en düşük ortalamanın ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümüne ait olduğu tespit edilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Tablo. 7. Bölüm Değişkeni, Diğer Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Bölüm (Scheffe)	N	\bar{X}	S	F	p	Post hoc
1 (Türkçe)	76	13.75	2.83	4.75	,001	2-4, 5-4
2 (Sosyal)	47	12.46	2.92			
3 (Fen B)	106	13.31	2.88			
4 (Okul Ö)	94	14.05	2.77			
5 (Sınıf Ö)	83	12.50	2.81			

p<0,05

Bölüm değişkeni “diğer” alt boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 7’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin diğer alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın 2 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile 4 Okul Öncesi Öğretmenliği arasında ve 5 Sınıf Öğretmenliği ile 4 Okul Öncesi Öğretmenliği arasında olduğu tespit edilmiştir. Ortalamalara bakıldığında, genelde bölümlerin ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Çalışmada “Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları “baba mesleği” değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirtilmiş olan dördüncü alt problemi test etmek amacıyla öğretmen adaylarına uygulanan okumaya yönelik motivasyon ölçeğinden aldıkları puanların “baba mesleği” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda Anova testi yapılmış ve sonuçlar tablo 8’de verilmiştir.

Tablo. 8. Baba Mesleği Değişkeni, Benlik Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Baba mesleği	N	\bar{X}	S	F	p
1(özel sektör)	9	22.55	7.50	,674	,694
2(işsiz)	17	26.00	4.06		
3(öğretmen)	61	25.04	5.78		
4(memur)	68	24.44	5.22		
5(çiftçi)	50	25.50	5.10		
6(esnaf)	22	24.13	6.20		
7(emekli)	65	24.67	5.57		
8(serbest)	114	24.25	5.51		

p<0,05

Baba mesleği değişkeni “benlik” alt boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 8’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin benlik alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ortalamalara bakıldığında genellikle birbirine yakın sonuçlar görülmektedir.

Tablo. 9. Baba Mesleği Değişkeni, Yeterlilik Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Baba mesleği	N	\bar{X}	S	F	p
1(özel sektör)	9	11.55	1.81	1,971	,058
2(işsiz)	17	11.64	2.37		
3(öğretmen)	61	12.08	2.66		
4(memur)	68	11.48	2.39		
5(çiftçi)	50	11.34	2.36		
6(esnaf)	22	12.45	2.50		
7(emekli)	65	12.20	2.46		
8(serbest)	114	11.14	2.30		

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

$p < 0,05$

Baba mesleği değişkeni “yeterlilik” alt boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 9’da verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin yeterlilik alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ortalamalara bakıldığında genellikle birbirine çok yakın sonuçlar görülmektedir.

Tablo. 10. Baba Mesleği Değişkeni, Tanınma Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Baba mesleği	N	\bar{X}	S	F	p
1(özel sektör)	9	10.55	1.66		
2(işsiz)	17	9.35	2.47		
3(öğretmen)	61	10.19	2.65		
4(memur)	68	9.14	2.24		
5(çiftçi)	50	9.92	2.57	1,564	,144
6(esnaf)	22	10.45	2.30		
7(emekli)	65	9.56	2.41		
8(serbest)	114	9.50	2.40		

$p < 0,05$

Baba mesleği değişkeni “tanınma” alt boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 10’da verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin tanınma alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ortalamalara bakıldığında genellikle birbirine yakın sonuçlar görülmektedir.

Tablo. 11. Baba Mesleği Değişkeni, Diğer Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Baba mesleği	N	\bar{X}	S	F	p
1(özel sektör)	9	12.11	1.96		
2(işsiz)	17	13.47	2.98		
3(öğretmen)	61	13.57	2.77		
4(memur)	68	13.08	2.77		
5(çiftçi)	50	13.98	2.93	1,482	,172
6(esnaf)	22	13.22	3.40		
7(emekli)	65	13.76	3.18		
8(serbest)	114	12.80	2.71		

$p < 0,05$

Baba mesleği değişkeni “diğer” alt boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 11’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin yeterlilik alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ortalamalara bakıldığında genellikle birbirine çok yakın sonuçlar görülmektedir.

Çalışmada “Öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonları “mezun olunan okul türü” değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirtilmiş olan beşinci alt problemi test etmek amacıyla öğretmen adaylarına uygulanan okumaya yönelik motivasyon ölçeğinden aldıkları puanların “mezun olunan okul türü” değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda Anova testi yapılmış ve sonuçlar tablo 12’de verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

doi

Tablo. 12. Mezun Olunan Okul Türü Değişkeni, Benlik Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Mezun Ol. Okul Türü	N	\bar{X}	S	F	p
1 (Anadolu lise)	14	23.85	4.91		
2(Öğretmen lis.)	53	24.07	4.56		
3 (Düz lise)	288	24.67	5.74	,982	,417
4 (Süper lise)	39	26.00	5.20		
5 (Özel lise)	12	23.33	4.11		

p<0,05

Mezun olunan okul türü değişkeni “benlik” alt boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 12’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin benlik alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ortalamalara bakıldığında en yüksek ortalamanın Süper lise’de olduğu, diğer lise türlerinde ise ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo. 13. Mezun Olunan Okul Türü Değişkeni, Yeterlilik Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Mezun Ol. (Scheffe) Okul Türü	N	\bar{X}	S	F	p	Post hoc
1 (Anadolu lis.)	14	10.21	1.25			
2 (Öğretmen lis.)	53	11.71	2.34			
3 (Düz lise)	288	11.59	2.44	3,632	,006	1-4, 3-1
4 (Süper lise)	39	12.69	2.22			
5 (Özel lise)	12	10.66	3.08			

p<0,05

Mezun olunan okul türü değişkeni “yeterlilik” ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 13’te verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin yeterlilik alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Scheffe sonuçlarına bakıldığında farklılığın 1 (Anadolu lisesi) ile 4 (Süper lise) ve 3 (Düz lise) arasında olduğu görülmektedir. Ortalamalara bakıldığında en yüksek ortalamanın Süper lise’de olduğu, diğer lise türlerinde ise ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo. 14. Mezun Olunan Okul Türü Değişkeni, Tanınma Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Mezun Ol. Okul Türü	N	\bar{X}	S	F	p
1 (Anadolu lise)	14	9.71	2.23		
2(Öğretmen lis.)	53	9.86	2.12		
3 (Düz lise)	288	9.59	2.47	,792	,531
4 (Süper lise)	39	10.20	2.63		
5 (Özel lise)	12	9.08	2.42		

p<0,05

Mezun olunan okul türü değişkeni “tanınma” alt boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 14’te verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin tanınma alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ortalamalara bakıldığında genellikle birbirine çok yakın sonuçlar görülmektedir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Tablo. 15. Mezun Olunan Okul Türü Değişkeni, Diğer Alt Boyutu ile İlgili Anova Sonuçları

Mezun Ol. (Scheffe) Okul Türü	N	\bar{X}	S	F	p	Post hoc
1 (Anadolu lis.)	14	11.14	3.03			
2 (Öğretmen lis.)	53	13.20	3.09			
3 (Düz lise)	288	13.31	2.83	3,837	,005	1-4
4 (Süper lise)	39	14.41	2.63			
5 (Özel lise)	12	12.33	2.77			

p<0,05

Mezun olunan okul türü değişkeni “diğer” alt boyutu ile ilgili elde edilen sonuçlar tablo 15’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre, motivasyon ölçeğinin diğer alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Scheffe sonuçlarına bakıldığında farklılığın 1 (Anadolu lisesi) ile 4 (Süper lise) arasında olduğu görülmektedir. Ortalamalara bakıldığında en yüksek ortalamanın Süper lise’de olduğu, diğer lise türlerinde ise ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmektedir.

4. Sonuç ve Tartışma

Çalışmadan elde edilen sonuçlar ışığında,

Genel olarak öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonlarının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç umut vericidir. Zira öğretmenlik mesleğini yapacak olan bireylerin dilin dört temel dil becerisine hakim olmaları önemlidir. Alan yazında üniversite öğrencilerinin okumaya yönelik düşük okuma düzeyi ve alışkanlığına sahip olduğu bazı çalışmalar da vardır (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008).

Cinsiyet değişkeni öğrencilerin okumaya yönelik motivasyonları üzerinde önemli bir etkidir. Çalışmada kız öğrencilerin okuma motivasyonlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu duruma alan yazında sıklıkla rastlanmaktadır. (Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010; Yıldız, 2010; İleri, 2011; Wigfield ve Guthrie, 1997). Bu duruma göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okumaya yönelik motivasyonlarının daha iyi durumda olduğu ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla okumayı daha çok sevdikleri söylenebilir.

Ayrıca çalışmadan elde edilen önemli bir diğer sonuçta bölüm değişkeniyle ilgilidir. Bu sonuca göre; bölümler arasında motivasyon ölçeğinin alt boyutlarına göre önemli farklılıklar vardır. Okumaya yönelik motivasyon ölçeğinin “benlik”, “tanınma” ve “diğer” alt boyutlarında bölümler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık “benlik” alt boyutunda Türkçe Öğretmenliği ile Okul Öncesi Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Okul Öncesi Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ile Okul Öncesi Öğretmenliği bölümleri arasında olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ölçeğin “yeterlilik” alt boyutunda herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu duruma ek olarak bölümlere giriş puanlarının da okuma alışkanlığı ve okumaya yönelik motivasyonu etkilediği tespit edilmiştir. Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünden elde edilen sonuçların diğer bölümlerle anlamlı farklılıklar ortaya koyması ve ortalamalara bakıldığında yüksek ortalamalara sahip olması okumaya yönelik en iyi motivasyonun bu bölümün öğrencilerinde olduğunu göstermektedir. Ancak Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden elde edilen veriler ışığında bu bölümün öğrencilerinin okumaya yönelik motivasyon düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında Türkçe Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinin okumaya yönelik motivasyonları diğer iki bölüme oranla orta düzeydedir denebilir. Alan yazında Sınıf öğretmeni adaylarının okumaya

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

yönelik ilgilerinin orta düzeyde olduğu bir çalışma tespit edilmiştir (Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010).

Elde edilen bir diğer sonuçta baba mesleği değişkeni ile ilgilidir. Bu değişkenle ilgili olarak okumaya yönelik motivasyon ölçeğinin hiçbir boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu durum baba mesleğinin öğrencilerin okuma ile ilgili duygu ve düşünceleri üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Ancak alan yazında baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin okumaya yönelik ilgi ve alışkanlıklarının arttığı tespit edilmiştir (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008).

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç mezun olunan lise türü değişkeni ile ilgilidir. Bu değişkenle ilgili olarak okumaya yönelik motivasyon ölçeğinin “benlik” ve “tanınma” alt boyutlarında herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bunun yanında ölçeğin “yeterlilik” ve “diğer” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılık ölçeğin “yeterlilik” alt boyutunda Anadolu lisesi ile Süper lise ve Düz lise arasında, “diğer” alt boyutunda ise Anadolu lisesi ve Süper lise arasındadır. Ortalamalara bakıldığında en yüksek değer ölçeğin tüm alt boyutlarında Süper liseye ait olduğu tespit edilmiştir. Bu durum okumaya yönelik motivasyonun bu lise türünden mezun olan öğrencilerde daha iyi olduğunu göstermektedir. Alan yazında, öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü ile okuma becerisi öz yeterliği arasında anlamlı bir fark bulunmayan çalışmalara rastlanmıştır (Kurudayıoğlu ve Çelik, 2013; Batur, Gülveren ve Bek, 2010).

Öneriler:

9. Yapılması gereken en önemli şey, okuma becerisinin temel eğitimde kazandırılmasıdır. Ancak öğrenci sınav sistemi ve dersanelerdeki eğitim sürecinden dolayı okumaktan ziyade ezberleme yolunu seçmektedir. Bu durum okuma becerisinin kazanımını olumsuz yönde etkileyebilir.

10. Bunlara ek olarak lisans öğrencilerinin araştırmaya, kendilerini geliştirmeye ve farklı bakış açıları geliştirmeye yönlendirilmesi önemlidir. Sonuçta bir bilgiyi aktarmak onu her boyutuyla öğrenmeyi gerektirir. Öğrenmenin en temel anahtarının okuma olduğu bilinci kazandırılmalıdır.

11. Okuma becerisinin bireyin hayatı boyunca karşısına çıkacaktır. Özellikle öğretmenlik mesleğini yapacak olan bireylerin bu konuda daha hassas ve bilinçli olmaları gerekir.

12. Bu çalışma için öğretmen adaylarının okumaya yönelik motivasyonlarının iyi düzeyde olması güzel bir sonuçtur. Ancak derslerde yapılacak uygulamalarla motivasyon düzeyleri daha üst seviyelere çıkartılabilir.

13. Kız öğrencilerin bu alan erkek öğrencilerden daha iyi düzeyde motivasyona sahip olmaları dikkat çeken bir diğer sonuçtur. Özellikle öğretmenlik mesleğini yapacak bireylerin cinsiyet ayrımı olmaksızın her alanda olması gerektiği gibi dilin dört temel dil becerisinin edinimi ve öğretimi sırasında başarılı olmaları önemlidir.

14. Lisans eğitiminde yanlış algılanan bir diğer husus da öğrencinin okuduğu bölümle ilgilidir. Dili öğrenmek ve öğretmek sadece Türkçe öğretmenlerinin işi değildir. Eğitim fakültelerinde okuyan öğrencilerin her birinin bu becerileri doğru edinmesi ve öğretim sürecine katkıda bulunması gerekir.

15. Öğrencilerin aile ve çevreden edindikleri tecrübeler de bu husus da önemlidir. Bu nedenle özellikle ailede okuma ile ilgili olumlu ortamlar oluşturulabilir ve öğrencilerin olumlu tecrübeler edinmeleri sağlanabilir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

16. Bireyin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda tercihler yaptığı ve bu tercihlere göre okuduğunu herkes bilir. Bu nedenle okuma becerisi ile ilgili bireyin eğitim hayatı boyunca ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınabilir.

KAYNAKÇA

- ATEŞ, S., ÇETİNKAYA Ç., ve YILDIRIM, K. (2012). Elementary School Students' Reading Environments from Teachers', Parents', and Students' Perspectives, *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 377-394.
- ASLANTÜRK, E. ve SARACALOĞLU, A. S. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1): 155-176.
- AYTAŞ, G. ve KARDAŞ, D. (2014). Dezavantajlı Öğrencilerin Okuma Anlama Gelişimleri, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140 Volume:9/11, Fall 2014, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7803>, p.79-92.
- BATUR, Z., GÜLVEREN, H. ve BEK H. (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1): 32-49.
- ÇELİK, T. (2015). Öğrencilerin E-kitap Okuma Tutumlarının İncelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140 Volume:10/3, Winter 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7803>, p.271-284.
- ECCLES, J.S., WİGFİELD, A., & SCHİEFELE, U. (1998). Motivation to succeed. In N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology* (Vol. IV, 5th ed., pp. 1017–1095). New York: John Wiley.
- GUTHRIE, J. T., HOA, L. W., WİGFİELD, A., TONKS, S. M., & PERENCEVİCH, K. C. (2005). From spark to fire: Can situational reading interest lead to long-term reading motivation?. *Literacy Research and Instruction*, 45(2), 91-117.
- İLERİ, Z. (2011). *Ekrandan Okumanın İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama ve Okuma Motivasyonu Düzeylerine Etkisi*, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- İNNALI, H. Ö. ve AYDIN, İ. S. (2014). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okur Öz Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN: 1308-2140 Volume:9/9, Summer 2014, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7803>, p.651-682.
- KANTEMİR, E. (1997). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Engin Yayınları, Ankara.
- KURUDAYIOĞLU, M. ve ÇELİK, G. (2013). Türkçe Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okumaya ve Okuma Eğitimine İlişkin Özyeterlik Algıları, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4):

- NEUGEBAUER, R. S. (2014). Context-Specific Motivations to Read for Adolescent Struggling Readers: Does the Motivation for Reading Questionnaire Tell the Full Story? *Reading Psychology*, 35 (2), 160-194.
- ODABAŞ, H., ODABAŞ, Y. Z. ve POLAT, C. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği, *Bilgi Dünyası*, 9 (2): 431-465.
- ÖZBAY, M. (2012). *Türkçe Eğitimi Açısında Dil Bilgisi Öğretimi*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- PINTRİCH, P. ve SCHUNK, D. (1996). *Motivation in Education: Theory, Research & Applications*, Ch. 3. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- RYAN, R.M., & DECI, E.L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- SANCI, D., (2002). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal, Ekonomik ve Kültürel Durumlarının Okuma Motivasyonlarına Etkisi*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- SCHUTTE, N.S., & MALOUFF, J.M. (2007). Dimensions of reading motivation: Development of an adult reading motivation scale. *Reading Psychology: An International Quarterly*, 28, 469 - 489.
- Türkçe Sözlük*, (2011). TDK yayınları, Ankara.
- YILDIZ, M. (2010). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Motivasyonu ve Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı. Ankara.
- YILDIZ, M., YILDIRIM, K., ATEŞ, S. ve ÇETİNKAYA, Ç. (2013). Yetişkin Okuma Motivasyonu Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (44): 348-359.
- WİGFİELD, A. ve GUTHRIE J.T. (1997). "Relations Of Children's Motivation For Reading To The Amount and Breadth Of Their Reading," *Journal of Educational Psychology*, 89, 420-432.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- ÜRÜN KARAHAN, B., (2015). "Öğretmen Adaylarının Okumaya Yönelik Motivasyonlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kafkas Üniversitesi Örneği)/ Examination Of Teacher Candidates' Motivations For Reading In Terms Of Various Variables (Case Of Kafkas University)", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı), Volume 10/11 Summer 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8280>, p. 1569-1586.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

